

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

КОСОВЕЦЬ ГАЛИНА МИКОЛАЇВНА

УДК:658.821:664,83/84

**ЕКОНОМІКО-ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЯКІСНОЮ СИРОВИНОЮ ОВОЧЕПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Житомирському національному агроекологічному університеті Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Канінський Петро Казимирович,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» НААН України,
головний науковий співробітник відділу
розвитку підприємництва і кооперації

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Збарський Василь Кузьмич,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України,
завідувач кафедри економіки підприємства
імені професора І. Н. Романенка;

доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН
Ульянченко Олександр Вікторович,
Інститут тваринництва Національної
Академії аграрних наук України,
завідувач відділу економіки та стратегії розвитку
виробництва продукції тваринництва.

Захист дисертації відбудеться “26” вересня 2014 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.058.01 у Національному університеті харчових технологій за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68, навчальний корпус А, аудиторія 311.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету харчових технологій Міністерства освіти і науки України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68.

Автореферат розісланий “22” серпня 2014 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
доктор економічних наук

О.М. Петухова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних трансформаційних умовах функціонування національної економіки необхідність нарощування потенційних можливостей овочепродуктового підкомплексу зумовлена, перш за все, потребою у забезпеченні населення країни високоякісною продукцією овочівництва, яка є основним джерелом поповнення організму вітамінами, мінералами, мікроелементами. Овочі є незамінним продуктом у раціоні харчування населення будь-якої країни, тому насиченість вітчизняного ринку овочевою продукцією безпосередньо пов'язана з гарантуванням продовольчої безпеки України і створенням необхідних передумов для виходу країни на світовий ринок продовольства.

Проте ряд проблем, що виникли в процесі реформування аграрного сектора економіки і, в тому числі, овочепродуктового підкомплексу, унеможливує вирішення цих питань. Зокрема, перехід овочівництва до ринкових умов супроводжується зменшенням виробництва продукції у сільськогосподарських підприємствах та його збільшенням у населення. Якщо у 90-х роках сільськогосподарські підприємства виробляли 71 % овочевої продукції, а населення – 29 %, то у 2000 – 2013 рр. тенденція змінилася на протилежну: населення вирощує до 90 % овочів (6,8–7,1 млн. т), а сільськогосподарські підприємства – до 10 % (0,9–1,1 млн. т). При цьому через відсутність овочесховищ до 30 % вирощених овочів втрачають під час зберігання, внаслідок чого якість сировини для переробних підприємств і відповідно продукції, яка доходить до споживача, не відповідає сертифікаційним вимогам. Розв'язання проблем, пов'язаних із повноцінним розвитком і регулюванням промислового овочівництва в Україні, потребує розробки дієвого економіко-організаційного механізму функціонування цієї галузі.

Важливість проблем розвитку вітчизняного овочепродуктового підкомплексу підтверджується наявністю значної кількості праць учених із цієї проблематики. Зокрема, вагомий науковий внесок у дослідження зазначених питань зробили такі вчені-економісти: С.П. Азізов, В.Я. Амбросов, В.Г. Андрійчук, В.М. Андрусяк, І.В. Бачуріна, О.В. Березін, П.І. Гайдучкий, В.А. Гальчинська, В.В. Зіновчук, В.К. Збарський, Є.В. Імас, С.В. Кальченко, П.К. Канінський, С.М. Кваша, І.Г. Кириленко, В.І. Криворучко, П.М. Макаренко, М.Й. Малік, В.Я. Месель-Веселяк, В.О. Муковоз, В.В. Писаренко, В.П. Рудь, Г.М. Рябенко, П.Т. Саблук, Д.К. Семенда, В.М. Трегобчук, О.В. Ульянченко, О.М. Шпичак, А.І. Шумейко та ін.

Водночас окремі аспекти проблеми формування ефективного економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств і досі недостатньо вивчені. Зокрема, деякі підходи до державного регулювання та підтримки розвитку овочевої галузі нині є недостатньо результативними і потребують удосконалення напрямків щодо адаптації до ринкових умов з урахуванням світового досвіду; підходи щодо формування потужних сировинних зон для овочепереробних підприємств потребують

удосконалення технологій вирощування овочів; підходи щодо розвитку економічних відносин між виробниками і переробниками овочевої сировини також недосконалі. Вищевикладене й обумовило вибір і актуальність теми, наукове та практичне значення дисертаційної роботи, її мету і завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Житомирського національного агроекологічного університету з теми: «Розробити й обґрунтувати механізми формування та реалізації сучасної аграрної політики на загальнодержавному та регіональному рівнях» (номер державної реєстрації 0108U008959), в межах якої дисертант запропонувала підходи до формування дієвого економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розроблення наукових засад і практичних положень щодо формування дієвого економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення поставленої мети передбачали виконання таких завдань:

- уточнити сутність поняття «економіко-організаційний механізм», визначити закономірності й специфіку його формування в овочепродуктовому підкомплексі;

- розробити методичні підходи до оцінки рівня забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств у сучасних ринкових умовах господарювання;

- здійснити моніторинг та аналітичне забезпечення сучасного стану функціонування овочепереробних підприємств регіону, рівня виробництва овочевої сировини та забезпечення нею овочепереробних підприємств, виявити фактори впливу на цей процес;

- розробити пропозиції щодо вдосконалення державного регулювання виробництва овочевої продукції на основі узагальнення світового досвіду із цієї проблематики;

- обґрунтувати заходи стосовно впровадження інтенсивних, екологічно безпечних технологій вирощування овочів для створення потужних сировинних зон переробних підприємств;

- обґрунтувати методичний підхід до розробки інформаційно-організаційної моделі оцінки забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств;

- сформулювати пропозиції для вдосконалення механізму формування закупівельних цін на овочеву сировину;

- розробити рекомендації щодо розвитку економічних відносин між виробниками і переробниками овочевої сировини на основі формування кластерних територіальних об'єднань.

Об'єкт дослідження – процеси формування організаційно-економічного механізму в забезпеченні овочепереробних підприємств якісною сировиною.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та практичних засад, пов'язаних з формуванням дієвого економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних

підприємств.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання, сучасні положення економічної теорії й загальнонаукової методології, фундаментальні праці вітчизняних й зарубіжних учених з проблем розвитку овочепродуктового підкомплексу, законодавчі та нормативні акти. У процесі проведення дослідження застосовувався широкий спектр економічних методів та прийомів. Зокрема, для оцінки стану і визначення тенденцій зміни сировинної бази овочепереробних підприємств використано прийоми аналізу, синтезу, порівняння, рядів динаміки; для виявлення та кількісного виміру впливу основних чинників на рівень забезпечення овочепереробних підприємств якісною сировиною – прийом елімінування і статистичні методи (групування, кореляційно-регресійного аналізу); під час обґрунтування потреби переробних підприємств у овочевій сировині застосовано розрахунково-конструктивний метод; для узагальнення результатів дослідження та розробки перспективних параметрів розвитку галузі промислового овочівництва використано абстрактно-логічний метод.

Інформаційною базою дослідження є закони України, укази Президента України, постанови Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, нормативні акти міністерств і відомств України, аналітичні матеріали Міністерства аграрної політики та продовольства України, офіційні дані Державної служби статистики України, оперативна інформація сільськогосподарських та овочепереробних підприємств, матеріали спеціалізованих наукових видань, довідкова література.

Наукова новизна здобутих результатів полягає в комплексному обґрунтуванні теоретичних основ, методичних підходів та практичних рекомендацій щодо формування і функціонування економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств. Основними результатами дисертаційної роботи, що характеризують її новизну і виносяться на захист, є:

вперше:

– запропоновано підхід до моделювання оцінки забезпечення овочепереробних підприємств якісною сировиною, що враховує двосторонність цього процесу: не тільки потреби кінцевих споживачів та відповідні механізми для їхньої реалізації мають «формувати» зміст процесу забезпечення сировиною, а й рівень доступності і якості сировини повинні бути відображені у його сутності і кількісних характеристиках;

удосконалено та уточнено:

– сутність поняття економіко-організаційного механізму, що, на відміну від наявних, розглядається як комплексне поєднання відповідного економічного інструментарію та заходів щодо організації, планування, регулювання, стимулювання і контролю розвитку економічних процесів в системі господарювання, що забезпечує досягнення мети функціонування системи;

– методичні підходи до оцінки рівня забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств, які, на відміну від наявних, передбачають комплексне врахування ритмічності поставок овочевої сировини, її обсягу, асортименту і якості;

набули подальшого розвитку:

– методичні підходи щодо моніторингу та аналітичного забезпечення сучасного стану функціонування овочепереробних підприємств регіону, рівня виробництва овочевої сировини та забезпечення нею овочепереробних підприємств;

– пропозиції щодо вдосконалення механізму формування закупівельних цін на овочеву сировину, що відрізняється застосуванням під час розрахунку такого показника, як частка закупівельної ціни овочевої сировини у роздрібній ціні овочевої продукції;

– пропозиції щодо вдосконалення механізму дотування виробництва овочевої продукції, які, на відміну від наявних, враховують включення у процес розрахунку суми дотацій учасникам овочепродуктового підкомплексу показників, що ґрунтуються на принципових вимогах його функціонування;

– пропозиції щодо впровадження інтенсивних, екологічно безпечних технологій вирощування овочів для створення потужних сировинних зон переробних підприємств;

– підходи до формування кластерних територіальних об'єднань в овочепродуктовому підкомплексі, ядром яких мають бути три взаємопов'язані сфери: виробнича, заготівельна і переробна.

Практичне значення здобутих результатів полягає у можливості використання теоретичних і методичних положень, а також практичних рекомендацій, викладених у дисертаційній роботі, для підвищення ефективності функціонування вітчизняного овочепродуктового підкомплексу. Зокрема, пропозиції щодо вдосконалення державного регулювання і підтримки розвитку галузі овочівництва на основі застосування розробленого механізму дотування виробників овочів, заготівельних кооперативів та переробних підприємств у комплексі з використанням сучасних інтенсивних, екологічно безпечних технологій вирощування овочів та вдосконалення економічних відносин між учасниками овочепродуктового підкомплексу на кластерній основі розглянуті, схвалені і прийняті для практичного використання в Головному управлінні агропромислового розвитку Київської облдержадміністрації (довідка № 02-04.2-1/8 від 10.04.2013 р.); Державній установі «Інститут охорони ґрунтів» (довідка № 158-01/04-698 від 29.05.2013 р.); управлінні агропромислового розвитку Білоцерківської райдержадміністрації (довідка № 90/01-10 від 20.04.2013р.); а також ПАТ «Білоцерківський консервний завод» (довідка № 132 від 13 червня 2013 р.), що сприятиме нарощуванню обсягу виробництва якісної овочевої продукції за доступною для населення ціною, підвищенню конкурентоспроможності овочепереробних підприємств та збільшенню експорту продукції.

Результати наукових досліджень використовуються у навчальному процесі Житомирського національного агроекологічного університету при викладанні

дисциплін «Аграрний менеджмент», «Державне регулювання та управління», «Управління конкурентоспроможністю» (довідка № 407 від 12.03.2013 р.). Також результати досліджень використовуються у навчальному процесі Національного університету біоресурсів і природокористування України при викладанні дисциплін «Економіка підприємства», «Основи підприємницької діяльності», «Організація, планування та управління виробництвом на підприємствах галузі» (довідка № 570 від 16.04.2013 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій висвітлено авторський підхід до вирішення важливого наукового завдання – підвищення ефективності функціонування вітчизняного овочепродуктового підкомплексу на основі застосування дієвого економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств. Наукові положення, висновки і рекомендації, що винесені на захист, автор отримала особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи доповідались та обговорювались на шести міжнародних науково-практичних конференціях: «Економіка: сучасний стан та пріоритети розвитку» (Сімферополь, 2011 р.), «Методологія та практика менеджменту у XXI столітті: загальнодержавні, галузеві та регіональні аспекти» (Полтава, 2012 р.); «Актуальні питання економіки та сучасного менеджменту» (Львів, 2013 р.); «Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика» (Суми, 2011 р.); науковій конференції молодих учених, аспірантів і студентів «Наукові здобутки молоді щодо вирішення проблем харчування людства у XXI столітті» (Київ, 2011 р.); на щорічних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Житомирського національного агроекологічного університету; Міжфакультетській науково-практичній конференції молодих учених «Формування стратегії розвитку аграрного сектора регіону» (Житомир, 2011 р.);

Публікації. За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 14 наукових праць загальним обсягом 4,91 д.а. (особисто автору належить 4,27 д.а.), у тому числі 7 статей – у фахових наукових виданнях України обсягом 3,89 д.а. та 1 стаття в іноземному науковому виданні (0,33 д.а.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Результати наукового дослідження викладені на 233 сторінках комп'ютерного тексту, з яких основна частина займає 179 сторінок. Робота містить 43 таблиці, 36 рисунків та 26 додатків, які займають 29 сторінок. Список використаних літературних джерел налічує 246 найменувань, що викладені на 25 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету і завдання, предмет, об'єкт, методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, їх апробацію.

У першому розділі – **«Теоретико-методологічні засади формування економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств»** – розкрито концептуальні підходи та узагальнено основні методологічні питання щодо системного дослідження категоріального апарату, методичного інструментарію, економіко-організаційних та інших чинників проблеми відродження вітчизняного овочепродуктового підкомплексу.

В умовах економічної глобалізації та посилення регіональних і субрегіональних процесів, притаманних АПК на початку третього тисячоліття, очевидним є зростання уваги з боку як науковців, так і практиків до проблем виробництва споживчих вартостей високої якості як основи добробуту населення та забезпечення його майбутнього. На підставі аналізу економічної літератури уточнено сутність поняття «якість овочевої сировини», яку слід розглядати як сукупність її властивостей, здатних задовольнити за економічно виправданих витрат з погляду як безпосереднього споживача, так і суспільства в цілому наявні та латентні потреби згідно з її призначенням, які за характеристиками не гірші від визначених стандартами.

У результаті опрацювання сучасних наукових підходів та нормативної бази (стандартів) у цій сфері визначено основні критерії та систему показників оцінки якості овочевої сировини. Серед критеріїв слід виділити такі: відповідність стандартам; здатність задовольняти технологічні вимоги; відповідність вимогам споживача: вдала комбінація зовнішнього вигляду, безпеки, рівня якості вирощування, післязбиральної доробки, логістики і ціни; здатність задовольняти латентні потреби. Система показників якості включає такі показники: біологічні; показники технологічності; транспортабельності; надійності; екологічності; безпеки; економічні; естетичні; патентно-правові.

Нині не лише перед вітчизняними, а й перед овочепереробними підприємствами економічно розвинених країн світу все частіше постає проблема забезпеченості якісною сировиною, що є серйозною перешкодою для здійснення їхньої діяльності. Дефіцит окремих видів сировини намагаються подолати різними шляхами, зокрема за рахунок розвитку ресурсощадних технологій, використання штучних матеріалів тощо, але не завжди ці заходи допомагають досягти бажаних результатів. Розроблена модель оцінки забезпечення овочепереробних підприємств якісною сировиною показує двосторонність цього процесу: не тільки потреби кінцевих споживачів та відповідні механізми для їхньої реалізації мають «формувати» зміст процесу забезпечення сировиною, а й рівень доступності і якості сировини мають бути відображені у його сутності і кількісних характеристиках (рис. 1).

Для кількісного виміру рівня забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств запропоновано застосовувати методику, яка

передбачає комплексне врахування ритмічності поставок овочевої сировини, її обсягу, асортименту і якості.

Рис. 1. Інформаційно-організаційна модель оцінки забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств

Здобуті за цією методикою результати доцільно порівняти із продуктово-товарною і функціональною стратегією розвитку овочепереробних підприємств для забезпечення повної відповідності параметрів процесу забезпечення сировиною поставленим завданням.

Отже, економіко-організаційний механізм забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств – це комплексне поєднання відповідного економічного інструментарію та організаційного складника (системи заходів щодо організації, планування, регулювання, стимулювання і контролю розвитку економічних процесів), що забезпечує ритмічне, з урахуванням обсягів, асортименту і якості, надходження сировини на овочепереробні підприємства.

Для оцінки ефективності функціонування цього механізму запропоновано використовувати систему показників, що складається із двох груп: показників цільової ефективності й показники ресурсної ефективності. До першої групи належать показники ступеня задоволення потреб суб'єктів овочепродуктового підкомплексу. До групи ресурсної ефективності входять показники співвідношення між величиною здобутих результатів і кількістю використаних (застосованих) ресурсів, тобто показники продуктивності.

У другому розділі – «Оцінка ефективності економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств» – висвітлено результати й основні причини трансформаційних процесів у діяльності овочепереробних підприємств регіону, стан виробництва овочевої сировини і тенденції його зміни, рівень забезпечення овочепереробних підприємств якісною сировиною.

Сучасний стан промислової переробки овочів спричинив зниження зацікавленості великих господарств у розширенні площ та інвестуванні галузі овочівництва. Водночас лібералізація зовнішньоекономічних зв'язків і здешевлення логістичних схем обумовили масове завезення овочів в Україну з інших країн світу, де спостерігають стрімку спеціалізацію галузі за принципом «виращуємо вдома лише те, що прибуткове, а все інше купуємо». Внаслідок цього намітилася тенденція до скорочення обсягів виробництва та експорту вітчизняних продуктів переробки овочів.

У Київській області у 2013 р. функціонувало 11 овочепереробних підприємств, обсяг виробництва яких становив 47,0 тис. т, або 618,5 млн грн. При цьому лише три підприємства забезпечували потреби населення в овочевій продукції у середньому на 66,4 %, інші виробляли продукції на рівні 1,1–6,5 % від потреби. Серед причин цього основними є: низький рівень модернізації виробництва, перш за все, фізичного та морального оновлення основних засобів; відсутність потужних сировинних зон для забезпечення цілорічних поставок якісної овочевої сировини; проблеми щодо розширення асортименту і поліпшення якості продукції, а також освоєння нових ринків її збуту. При цьому забезпечення овочепереробних підприємств якісною сировиною відповідно до критеріїв обсягу, асортименту, якості і строків поставки є вирішальним чинником для розвитку цих підприємств і овочепродуктового підкомплексу в цілому.

За результатами проведеного аналізу стану виробництва овочевої сировини у Київській області встановлено, що у 2013 р. її обсяг становив 521,0 тис. т і порівняно з 2000 р. збільшився на 76,5 %. Однак основними виробниками овочів є господарства населення (їхня питома вага у загальному обсязі виробництва продукції становить 85,5 %), які не мають відповідних технологій та засобів виробництва для отримання якісної овочевої сировини. Саме через це проблема забезпечення переробних підприємств якісною овочевою сировиною, а населення – якісною продукцією лише поглиблюється. Основними виробниками овочів повинні стати сільськогосподарські підприємства, які у процесі функціонування будуть нарощувати масштаби діяльності, на інноваційно-інвестиційній основі вдосконалювати наявні та впроваджувати нові технології і засоби виробництва продукції. Проте для останніх нині характерний переважно натуральний, а не товарний тип виробництва, оскільки середня площа під овочевими культурами у цих підприємствах становить лише 10,3 га. При цьому обсяг виробництва овочів у сільськогосподарських підприємствах у 2013 р. становив 75,7 тис. т, знизившись через зменшення площі під овочевими культурами на 2,26 тис. га, або на 43,8 %, порівняно з 2000 р.

Проблема забезпечення овочепереробних підприємств якісною сировиною ускладнюється ще й тим, що за період 2000–2013 рр. рівень товарності овочів у сільськогосподарських підприємствах знизився на 18 пунктів і становив лише 0,1 %. Внаслідок чого обсяг реалізації овочів переробним підприємствам зменшився на 14,1 тис. т, або на 99,3 %, і дорівнював лише 0,1 тис. т (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка реалізації овочів сільськогосподарськими підприємствами
Київської області в розрізі основних напрямів реалізації, тис. т**

Напрямок реалізації	Роки					Відносне відхилення 2013 р. від 2009 р., %	Середньорічний темп приросту, %
	2009	2010	2011	2012	2013		
Переробним підприємствам	513	103	112	643	27	-94,74	-52,10
Пайовикам в рахунок орендної плати за землю і майнових пайів (часток)	51	28	23	10	10	-80,39	-33,46
Населенню в рахунок оплати праці	331	76	45	13	3	-99,09	-69,15
На ринку	9758	9878	5258	3837	2839	-70,91	-26,56
Іншим споживачам	37413	32050	35665	38607	38282	2,32	0,58
Разом	48066	42135	41103	43110	41161	-14,37	-3,80

Причиною цього є відповідне співвідношення цін на овочі за різними напрямками їхнього збуту. Зокрема, якщо у 2000 р. коефіцієнт співвідношення цін реалізації овочів переробним підприємствам і середнього рівня за всіма напрямками реалізації становив 149,5 %, то у 2011 р. – лише 18,1 %. Таким чином, рівень забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств Київської області у 2013 р. дорівнював лише 0,04 % і проти 2000 р. зменшився на 5,41 пункту (рис. 2).

У розрізі районів Київської області рівень забезпечення овочевою сировиною переробних підприємств у середньому за 2009–2013 рр. становить: у I групі, яка включає шість районів (Білоцерківський, Бородянський, Васильківський, Миронівський, Ставищенський, Фастівський), – 0,01 %; у II групі, що складається із чотирьох районів (Бориспільський, Володарський, Згурівський, Кагарлицький), – 0,04 %; у III групі, до складу якої входять два райони (Баришівський і К.-Святошинський), – 0,22 %; у IV групі, до якої належить Броварський район – 25,46 %.

Результати дослідження кількісного виміру впливу основних чинників на формування рівня забезпечення переробних підприємств овочевою сировиною свідчать, що за період 2000–2013 рр. зниження результативного показника відбулося внаслідок різновекторного впливу чинників: зменшення площі під

овочевими культурами у сільськогосподарських підприємствах на 2,3 тис. га, або на 43,7 %, зумовило зниження рівня забезпечення на 2,64 пункту; зменшення рівня товарності овочів для переробних підприємств у сільськогосподарських підприємствах на 18,0 пункту призвело до зниження рівня забезпечення на 5,81 пункту; підвищення середнього рівня врожайності овочів у сільськогосподарських підприємствах на 109,5 ц/га, або на 72,0 %, зумовило зростання рівня забезпечення на 2,45 пункту; зменшення мінімального обсягу потреби в овочевій сировині переробних підприємств на 257 тис. ц, або на 9,9 % (внаслідок зменшення кількості населення Київської області), призвело до збільшення рівня забезпечення на 0,59 пункту.

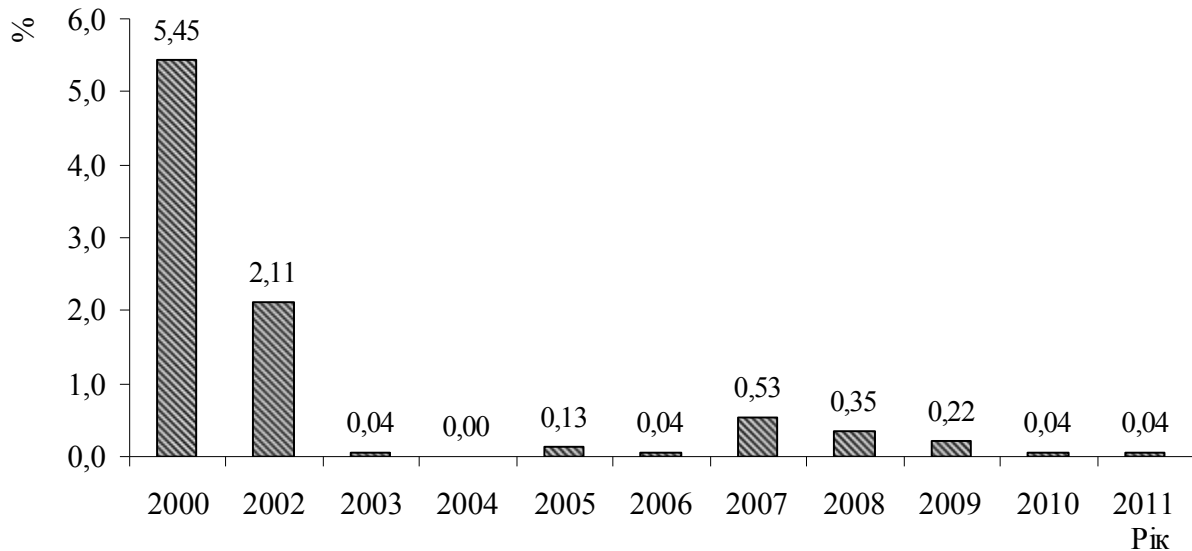

Рис. 2. Рівень забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств Київської області

Отже, низький рівень забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств Київської області є наслідком розвитку деструктивних процесів у ланцюгу «виробник – переробне підприємство», зокрема в контексті державного регулювання і рівня цін реалізації овочевої сировини переробним підприємствам, і їхнього співвідношення до цін реалізації за іншими напрямками збуту продукції, а також безпосередньо в галузі овочівництва щодо підтримки в сучасних ринкових умовах господарювання великотоварних виробників продукції, потенційно спроможних на основі застосування інновацій у виробничому процесі забезпечити постачання високоякісної продукції, створити сприятливий інвестиційний мікроклімат у галузі.

У третьому розділі – **«Напрями удосконалення економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств»** – розроблено економіко-організаційний механізм підвищення ефективності забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств, обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення державного регулювання виробництва овочевої продукції, впровадження інтенсивних, екологічно безпечних технологій вирощування овочів для створення потужних сировинних зон переробних підприємств, розвитку

економічних відносин між виробниками і переробниками овочевої сировини на основі формування кластерних територіальних об'єднань.

Проаналізувавши й узагальнивши світовий досвід державного регулювання і підтримки виробництва овочевої продукції у ринковій економіці, зазначимо, що необхідним у галузі овочівництва є проведення реформ, спрямованих на вдосконалення державного регулювання виробництва вітчизняної овочевої продукції. Одним з першочергових заходів має бути забезпечення паритетності цін на основі стабілізації динаміки цін на овочеву сировину і доходів її виробників відповідно до динаміки цін і доходів у заготівельній та переробній сфері економіки. Для цього вдосконалено механізм формування закупівельних цін на овочеву сировину шляхом застосування під час розрахунку такого показника, як частка закупівельної ціни овочевої сировини у роздрібній ціні овочевої продукції. При цьому обчислювати цей показник слід у тому періоді, коли було досягнуто максимальної еквівалентності обміну між сільським господарством та іншими сферами національного господарства.

В дисертаційному дослідженні доведено, що механізм дотування виробництва овочевої продукції має бути сформований на основі дотримання суб'єктами господарювання, виробниками овочів, заготівельними кооперативами овочевого спрямування, овочепереробними підприємствами комплексу вимог, які сприятимуть, з одного боку збалансованому, гармонійному функціонуванню всіх учасників овочепродуктового підкомплексу, з другого – нарощуванню виробництва якісної, доступної за ціною для населення та конкурентоспроможної на зовнішньому ринку продукції. На підставі цього в процесі розрахунку суми дотацій запропоновано використовувати такі показники:

- для виробників овочів – рівень виконання завдань щодо підвищення урожайності овочевих культур, поліпшення якості продукції, збільшення обсягу реалізації продукції овочепереробним підприємствам, раціональне використання виробничих ресурсів і запобігання появи їхніх непродуктивних витрат, безгосподарності, розкрадання тощо;

- для заготівельних кооперативів овочевого спрямування – рівень виконання завдань щодо нарощування потужностей із транспортування та зберігання овочевої сировини відповідно до визначених програмою розвитку галузі овочівництва і потреб переробної сфери, збереження якості овочевої сировини, раціонального використання виробничих ресурсів для зниження собівартості 1 т/км транспортування та 1 т зберігання овочевої сировини;

- для овочепереробних підприємств – рівень виконання завдань щодо модернізації та розширеного відтворення на інноваційній основі потужностей з переробки овочевої сировини, виробництва овочевої продукції, що відповідає міжнародним вимогам якості, раціонального використання виробничих потужностей для зниження собівартості одиниці продукції.

Враховуючи постійно збільшуваний світовий попит на продукцію овочівництва і потенційні можливості Київської області щодо зростання валового виробництва овочів, запропоновано застосовувати у

сільськогосподарських підприємствах регіону сучасні технології її вирощування, які передбачають: максимально можливе пристосування до конкретних ґрунтово-кліматичних умов окремого господарства, сорту і вимог замовника щодо готової продукції; нарощування площі зрошувальних земель у підприємствах; постійне збагачення новими сортами, гетерозисними гібридами, матеріалами, способами та прийомами вирощування; впровадження краплинного зрошення, мікродозування, фертигації; застосування екологічно адаптованих систем удобрення на основі збалансованого мінерального живлення рослин тощо.

Однак галузь овочівництва потребує великих інвестицій – 5–10 тис. дол. США з розрахунку на гектар, коли для зерновиробництва потрібна 1 тис. дол./га. Нині в Україні створені умови для імпорту, а не для виробництва овочів. Країна ввозить продукції більше, ніж експортує. Наявні потужності з виробництва овочів, в тому числі і тепличних, не достатні для того, щоб повністю задовольнити внутрішній попит. При цьому площі під овочевими культурами скорочуються у зв'язку із зростанням вартості насіння, енергоносіїв, пально-мастильних матеріалів і добрив, з одного боку, та через слабку інфраструктуру первинної обробки, доставки, зберігання і реалізації продукції – з іншого. На підставі цього запропоновано на законодавчому рівні сприяти формуванню у галузі овочівництва ланцюга «виробництво – зберігання – переробка – маркетинг продукції», тобто кластерних об'єднань, метою функціонування яких є повне забезпечення потреб населення регіону овочевою продукцією високої якості за доступними цінами, а також вихід на зовнішні ринки, в тому числі міжнародні, на основі підвищення конкурентоспроможності як підприємств учасників кластерів, так і регіону їхнього розташування.

Ядром овочепродуктового кластера повинні бути три взаємопов'язані сфери, які доповнюють одна одну: виробнича, заготівельна і переробна. Виробнича сфера – це сільськогосподарські підприємства, які в процесі функціонування кластера мають перетворитися на великотоварних виробників овочів. До заготівельної сфери належать кооперативи, що будуть здійснювати транспортування, заготівлю, первинну обробку та зберігання овочів протягом тривалого (необхідного з позицій ринкової кон'юнктури та виробничих потужностей овочепереробних підприємств) часу. Переробну сферу становлять наявні нині, відновлені та новостворені неподалік великих міст Київської області підприємства (рис. 3).

Доведено, що для забезпечення конкурентоспроможності кластерного об'єднання його структурно-функціональна модель побудована на основі чотирьох взаємопідсилювальних чинників, які в сукупності формують «конкурентний ромб» або «Діамант М. Портера». До них належать: фактори виробництва; умови попиту; зовнішнє середовище; стратегія, структура, конкуренція.

Рис. 3. Структурно-функціональна модель овоче-продуктового кластера

Для одержання синергетичного ефекту від взаємодії всіх учасників овочепродуктового кластера розроблено механізм його впровадження, який дасть змогу структурувати процес формування кластера; визначити завдання органів державної влади та підприємств – потенційних учасників кластера на кожному етапі його формування; окреслити логічну послідовність необхідних процедур у процесі реалізації моделі кластера; оперативно приймати відповідні управлінські рішення.

Впровадження запропонованої моделі овочепродуктового кластера дозволить виробникам овочевої сировини розв'язати комплекс проблем щодо дефіциту матеріальних, трудових, фінансових, інноваційних ресурсів, а також вигідних каналів збуту продукції та мінімізації її втрат до моменту реалізації, а переробникам мати стабільні поставки овочевої сировини протягом року за критеріями обсягу, асортименту і якості продукції, а також заощадити на транспортних витратах.

Встановлення відповідності дієвості запропонованого підходу до організації та оптимізації взаємодії між виробниками овочевої сировини у межах кластера перевірено на прикладі виробників найбільш продуктивних районів Київської області. При цьому вхідні та вихідні параметри визначено окремо для кожного регіону. У межах вирішення проблеми забезпечення

овочепереробних підприємств сировиною аналіз DEA можна здійснювати у двох напрямках, що відрізняються використовуваними вхідними та вихідними чинниками.

Отже, на основі проведених досліджень зазначимо, що економіко-організаційним механізмом підвищення ефективності забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств можна вважати дієвий механізм, за допомогою якого можна виконати поточні завдання, максимізувати позитивні та мінімізувати негативні результати діяльності підприємства.

Результати дослідження засвідчили, що для досягнення високого рівня стійкості ринкового середовища надзвичайно важливим стає вибір стратегії в процесі забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств. Саме стратегія підприємства дає змогу скоординувати його діяльність у різноманітних господарських сферах і функціональних галузях, мобілізувати ресурси та спрямувати їх на розв'язання актуальних проблем.

Основними стратегічними цілями досліджуваних підприємств овочепереробного підкомплексу є розвиток партнерських зв'язків із забезпечення якісної сировини, розширення ринків збуту продукції, ефективне використання власних ресурсів.

Відповідно до проведеного аналізу стратегій діяльності досліджуваних овочепереробних підприємств, забезпечення їх якісною сировиною та підтримання їхнього становища на ринку, доцільним буде застосування стратегій для утримання та поліпшення наявних ринкових позицій залежно від рівня розвитку та розміру овочепродуктового підприємства.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано практичні рекомендації щодо виконання наукового завдання, пов'язаного з формуванням дієвого економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств. За результатами дослідження сформовано такі висновки, які мають теоретичне та практичне значення:

1. Доведено, що глибокі інституційні зміни, тісно пов'язані з перебудовою економічних відносин, довготривалістю трансформаційних процесів економіки, посиленням впливу зовнішніх чинників на функціонування і результативність діяльності підприємств, призвели до перетворення овочівництва з експортно-стратегічної галузі в дотаційну і, як наслідок, посилення реальної загрози щодо забезпечення власних потреб країни овочами. Саме тому формування дієвого економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств має важливе значення для розвитку національної економіки.

2. Уточнено сутність економіко-організаційного механізму як економічної категорії, який пропонуємо розглядати як комплексне поєднання відповідного економічного інструментарію та заходів щодо організації, планування, регулювання, стимулювання і контролю розвитку економічних процесів в

системі господарювання, що забезпечує досягнення мети функціонування системи.

3. Здійснено моніторинг та аналітичне забезпечення сучасного стану функціонування овочепереробних підприємств досліджуваного регіону. З'ясовано, що трансформаційні процеси в діяльності овочепереробних підприємств Київської області призвели до зменшення їхньої кількості та обсягу виробництва продукції. У 2013 р. лише три підприємства забезпечували потреби населення в овочевій продукції у середньому на 66,4 %, інші виробляли продукції на рівні 1,1–6,5 % від потреби. Серед причин цього такі: низький рівень модернізації виробництва, перш за все, фізичного та морального оновлення основних засобів; відсутність потужних сировинних зон для забезпечення цілорічних поставок якісної овочевої сировини; проблеми щодо розширення асортименту і поліпшення якості продукції, а також освоєння нових ринків її збуту.

4. Обсяг виробництва овочевої сировини у 2013 р. становив 521,0 тис. т і порівняно з 2000 р. збільшився на 76,5 %. Проте основними виробниками овочів є господарства населення, які не мають відповідних технологій та засобів виробництва для отримання якісної овочевої сировини. Саме через це проблема забезпечення переробних підприємств якісною овочевою сировиною, а населення – якісною продукцією лише поглиблюється.

5. Рівень забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств Київської області у 2013 р. становив лише 0,04 % і проти 2000 р. зменшився на 5,41 пункту. Це відбулося внаслідок зменшення площі під овочевими культурами у сільськогосподарських підприємствах на 2,3 тис. га, або на 43,7 %, та зниження рівня товарності овочів для переробних підприємств у сільськогосподарських підприємствах на 18,0 пункту.

6. Проаналізувавши й узагальнивши світовий досвід державного регулювання і підтримки виробництва овочевої продукції у ринковій економіці, запропоновано вдосконалити механізм формування закупівельних цін на овочеву сировину шляхом застосування під час їхнього розрахунку такого показника, як частка закупівельної ціни овочевої сировини у роздрібній ціні овочевої продукції. При цьому обчислювати цей показник слід у тому періоді, коли було досягнуто максимальної еквівалентності обміну між сільським господарством та іншими сферами національного господарства.

7. Механізм дотування виробництва овочевої продукції має бути сформований на основі дотримання суб'єктами господарювання (виробниками овочів, заготівельними кооперативами овочевого спрямування, овочепереробними підприємствами) комплексу вимог, що сприятиме, з одного боку, збалансованому, гармонійному функціонуванню всіх учасників овочепродуктового підкомплексу, з іншого – нарощуванню виробництва якісної, доступної за ціною для населення та конкурентоспроможної на зовнішньому ринку продукції.

8. Для збільшення валового виробництва овочів і формування потужних сировинних зон переробних підприємств запропоновано застосовувати в сільськогосподарських підприємствах регіону сучасні технології їхнього

виращування, які передбачають: максимально можливе пристосування до конкретних ґрунтово-кліматичних умов окремого господарства, сорту і вимог замовника до готової продукції; нарощування площі зрошувальних земель у підприємствах; постійне збагачення новими сортами, гетерозисними гібридами, матеріалами, способами та прийомами виращування; впровадження краплинного зрошення, мікродошування, фертигації; застосування екологічно адаптованих систем удобрення на основі збалансованого мінерального живлення рослин тощо.

9. Оскільки галузь овочівництва потребує великих інвестицій – 5–10 тис. дол. США з розрахунку на гектар, запропоновано на законодавчому рівні сприяти формуванню в галузі ланцюга «виробництво – зберігання – переробка – маркетинг продукції», тобто кластерних об'єднань. Це дасть змогу на основі синергетичного ефекту забезпечити потреби населення регіону овочевою продукцією високої якості за доступними цінами, а також завдяки підвищенню конкурентоспроможності як підприємств учасників кластерів, так і регіону їхнього розташування вийти на зовнішні ринки, в тому числі міжнародні.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Косовець Г. М. Трансформаційні процеси в діяльності овочепереробних підприємств / Г. М. Косовець // Наук. Вісн. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. – 2013. – Вип. 181. – Ч. 2. – С. 177–180.

2. Косовець Г. М. Методичні аспекти оцінки забезпеченості овочепереробних підприємств якісною сировиною / Г. М. Косовець // Вісн. Житомир. нац. агроєколог. ун-ту. Сер. «Екон. науки». – Житомир : ЖНАЕУ, 2013. – № 1 – 2. – С. 269 – 280.

3. Косовець Г. М. Можливості адаптації зарубіжного досвіду державного регулювання виробництва овочевої продукції до умов вітчизняного ринку [Електронний ресурс] / Г. М. Косовець // Ефективна економіка. – 2013. – № 7. – Режим доступу до журн.: <http://www.economy.nayka.com.ua>

4. Косовець Г. М. Удосконалення економіко-організаційного механізму забезпечення овочепереробних підприємств якісною сировиною / Г. М. Косовець // Вісн. Житомир. держ. технологіч. ун-ту. Сер. «Екон. науки». – Житомир : ЖДТУ, 2012. – № 2 (60). – С. 204–206.

5. Косовець Г. М. Організаційно-економічні засади створення сировинних зон для овочепереробних підприємств Київської області / Г. М. Косовець // Вісн. Житомир. нац. агроєколог. ун-ту. Сер. «Екон. науки». – Житомир : ЖНАЕУ, 2012. – № 2. – С. 463–474.

6. Косовець Г. М. Конкурентна стратегія овочепереробних підприємств – інвестиційна привабливість / Г. М. Косовець П. К. Канінський // Культура народів Причорномор'я : науч. журн., 2012. – № 236. – С. 52–57.

7. Білошицька Г. М. Овочівництво – один із важливих пріоритетів у розвитку агропромислового комплексу України / Г. М. Білошицька, П. К. Канінський // Наук. Вісн. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування

України. Сер. «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». – К. : ВЦ НУБІП України, 2012. – Вип. 169, ч. 1. – С. 29–34.

Статті у виданнях іноземних держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз:

8. Косовець Г. Н. Кластер как инструмент эффективного обеспечения овощеперерабатывающих предприятий сырьем / Г. Н. Косовець // International scientific journal «Progress». – 2013. – № 1–2. – С. 80–83.

Матеріали науково-практичних конференцій:

9. Косовець Г. М. Особливості формування економіко-організаційного механізму забезпечення овочепереробних підприємств якісною сировиною / Г. М. Косовець // Актуальні питання економіки та сучасного менеджменту : матеріали XXVII міжнар. наук.-практ. конф., (Львів, 5-6 лип. 2013 р.). – Львів : ЛЕФ, 2013. – С. 79–81.

10. Білошицька Г. М. Особливості сталого розвитку овочепереробних підприємств : проблеми та шляхи їх вирішення / Г. М. Білошицька, П. К. Канінський // Економіка: сучасний стан та пріоритети розвитку : тези доп. Міжнар. наук.-практичної конф., (27 травня 2011 р.). – Сімферополь : ДІАЙП, 2011. – С. 96–98.

11. Косовець Г. М. Пріоритетні напрямки інноваційної діяльності та конкурентноздатності овочепереробних підприємств / Г. М. Косовець, П. К. Канінський // Методологія та практика менеджменту XXI столітті : загальнодержавні, галузеві та регіональні аспекти : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., (м. Полтава, 26–27 квіт. 2012 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2012. – С. 234–236.

12. Білошицька Г. М. Державне регулювання ринку продовольства / Г. М. Білошицька, П. К. Канінський // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: зб. тез доп. VI Міжнар. наук.-практ. конф., (26 – 27 трав. 2011 р.) : у 2 т. – Суми: УАБС НБУ, 2011. – С. 164–165.

13. Білошицька Г. М. Сучасний стан та пріоритетні напрямки формування якісної сировини для овочепереробних підприємств / Г. М. Білошицька // Формування стратегії розвитку аграрного сектора регіону: матеріали VII між факультет. наук.-практ. конф. молодих вчених (20 трав. 2011 р.) : у 2 т. – Житомир : Вид-во ЖНАЕУ, 2011. – Т. 1. – С. 216–217.

Публікації в інших наукових виданнях:

14. Білошицька Г. М. Якість сировини та її роль у підвищенні конкурентоспроможності продукції / Г. М. Білошицька, П. К. Канінський // Харчова промисловість: наук. журн., 2011. – № 10 – 11. – С. 338–341.

АНОТАЦІЯ

Косовець Г.М. Економіко-організаційний механізм забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний університет харчових технологій, Київ, 2014.

Досліджено теоретичні, методичні, організаційні і практичні засади економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств. Визначено сутність економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств та встановлено відмінність понять «економіко-організаційний механізм» і «господарський механізм», виокремлено принципи формування економіко-організаційного механізму. Проаналізовано сучасний стан формування економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств регіону. Обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення державного регулювання виробництва овочевої продукції. Удосконалено сутність і зміст поняття економіко-організаційного механізму. Визначено шляхи підвищення дієвості економіко-організаційного механізму забезпечення якісною сировиною овочепереробних підприємств. Обґрунтовано підходи до формування економіко-організаційного механізму. Визначено пріоритетні напрями розвитку овочепереробних підприємств України.

Ключові слова: овочепереробні підприємства, ринок овочів, економіко-організаційний механізм, якість сировини, кластерні територіальні об'єднання.

АННОТАЦИЯ

Косовец Г. Н. Экономико-организационный механизм обеспечения качественным сырьем овощеперерабатывающих предприятий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.0 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Национальный университет пищевой промышленности, Киев, 2014.

Исследованы теоретические, методические и практические задачи оценки и усовершенствования экономико-организационного механизма обеспечения качественным сырьем овощеперерабатывающих предприятий.

Осуществлен критический анализ научных трудов отечественных и зарубежных ученых, посвященных сути экономического и организационного механизма обеспечения овощеперерабатывающих предприятий качественным сырьем, на основании которого было предложено рассматривать его как совокупность рычагов, определяющих характер взаимодействия систем менеджмента, производства, маркетинга и логистики, эффективность обеспечения которых зависит от методов управления ими, что определяет состояние овощеперерабатывающих предприятий и уровень достижения поставленных целей. В основу методического подхода была положена оценка внутренних процессов, подходов, приемов, методов формирования экономико-организационного механизма, эффективности использования экономических ресурсов и систем обеспечения качественным сырьем овощеперерабатывающих предприятий.

Доказано, что институциональные изменения, тесно связанные с перестройкой экономических отношений, продолжительностью трансформационных

процессов экономики, усилением влияния внешних факторов на функционирование и результативность деятельности предприятий, привели к преобразованию овощеводства из экспортно-стратегической отрасли в дотационную и, как следствие, усилению реальной угрозы обеспечению собственных потребностей страны овощами. Именно потому формирование действенного механизма обеспечения качественным сырьем овощеперерабатывающих предприятий имеет важное значение для развития национальной экономики.

Уточнена суть экономико-организационного механизма как экономической категории, которая заключается в комплексном сочетании соответствующего экономического инструментария и мероприятий по организации, планированию, регулированию, стимулированию и контролю развития экономических процессов в хозяйственной системе, что обеспечивает достижение целей ее функционирования.

В диссертации изложены результаты анализа состояния и эффективности, обеспечения качественным сырьем ПАО «Белоцерковский консервный завод», вопросы формирования интеграционных связей, способствующих решению этой проблемы на овощеперерабатывающих предприятиях. Обоснован механизм рационального обеспечения качественным сырьем, определения прямых производственных связей между овощеперерабатывающими предприятиями и потребителями на основе сбалансированности интересов и паритетов цен на овощную продукцию, материально-технические ресурсы.

Усовершенствованы межотраслевые отношения в интересах овощеперерабатывающих предприятий по стимулированию развития и инвестиционного обеспечения кооперативных предприятий, а также методические подходы к вопросам выбора источников государственной поддержки обеспечения качественным сырьем на инновационной основе. Определено, что механизм дотирования производства овощной продукции должен быть сформирован на основе соблюдения субъектами хозяйствования (производителями овощей, заготовительными кооперативами овощного направления, овощеперерабатывающими предприятиями) комплекса требований, которые будут способствовать, с одной стороны, сбалансированному, гармоничному функционированию всех участников овощепродуктового подкомплекса, с другой – наращиванию производства качественной, по доступной для населения цене и конкурентоспособной на внешнем рынке продукции.

Для увеличения валового производства овощей с целью формирования мощных сырьевых зон перерабатывающих предприятий предложено применять в сельскохозяйственных предприятиях региона современные технологии выращивания овощной продукции, которые предусматривают: максимально возможное приспособление к конкретным почвенно-климатическим условиям отдельного хозяйства, сорта и требований заказчика к готовой продукции; увеличение площади орошаемых земель в предприятиях; постоянное обогащение новыми сортами, гетерозисными гибридами, материалами, способами и приемами выращивания; внедрение капельного орошения,

микродождевания, фертигации; применения экологически адаптированных систем удобрения на основе сбалансированного минерального питания растений и т.п.

Ключевые слова: овощеперерабатывающие предприятия, рынок овощей, экономико-организационный механизм, качество сырья, кластерные территориальные объединения.

SUMMARY

Kosovec G. M. Economic and organizational frameworks of providing vegetable processing plants with good-quality raw materials. – Manuscript.

The thesis for a Candidate Degree of Economic Sciences on specialty 08.00.04 – Economy and Management of Enterprise (by economic activity types). – National University of Food Technologies, Kyiv, 2014.

The author considers the methodology and practices of economic and organizational frameworks for providing vegetable-processing plants with good-quality raw materials. The paper describes the essence of such economic devices and organizational frameworks and differentiates “economic and organizational frameworks” from “economic mechanism”. Principles of formation of economic and organizational framework are discussed. There is analysis of the current status of economic and organizational framework applicable by regional vegetable-processing plants for assuring the high-quality of raw materials. Recommended practices for improving state regulation in vegetable produce are justified. “Economic and organizational framework” concept and content are refined. The author determines the ways of enhancing vegetable produces’ economic and organizational framework performance and suggests the approaches to economic and organizational framework’s formation. The paper describes prioritized growth areas for Ukrainian vegetable processing plants.

Key words: vegetable-processing plants, market of vegetables, economic and organizational frameworks, raw quality, clusters territorial associations.

Підписано до друку 20.08.2014 р. Формат 60х84/16. Гарнітура «Times New Roman»
Друк офсетний. Обсяг: 0,9 ум.-друк. арк.; 0,9. обл.-вид.арк.
Наклад 100 прим. Замовлення №